

Âyette; "Biz ona şahdamarından daha yakınız." buyrulur, Hadiste ise; "Cenâb-ı Hak yetmiş bin perde arkasındadır." denilir. Bu iki ifadeyi nasıl anlayabiliriz?

"İnsanı biz yarattık. Onun için, nefsinin kendisine neler fısıldadığını, neler telkin ettiğini de biz pek iyi biliriz. Çünkü biz ona şahdamarından daha yakınız."(Kâf, 50/16)

Bu âyet Allah'ın kula yakınlığını ifade ediyor. Yani insan Allah'a çok uzak olabilir; ama Allah kuluna sıfatları noktasından çok yakındır.

"Cenâb-ı Hak yetmiş bin perde arkasındadır." (1)

hadisinde ise insanın Allah'a olan uzaklığı ifade edilmektedir. Burada yetmiş bin nurani perde Allah'ın isimlerinin tecelli ettiği dairelerdir.

Mesela, sema bir dairedir, bu dairede reis Allah'ın celal ismidir. Dev galaksilerin sapan taşı gibi çevrilmesi ve zerrece yörüngesinden sapmaması; Allah'ın sonsuz azamet ve kibriyasını muhtevi olan celal ismini kör olana bile gösterir. Bu sema dairesinde diğer isimler celal isminin komutasında ve gölgesinde tecelli eder. Bu daire celal isminin perdelendiği yani sergilendiği bir dairedir.

Yine bir çiçeğe nazar ettiğimiz zaman oradaki ince sanatlar ve güzel kokular ve estetik işlemler Allah'ın cemal isminin manasını zahiren ve galiben gösterir. Bu çiçek dairesinde de Allah'ın cemal ismi reistir, diğer isimler bu ismin komutasında ve gölgesinde işlerler. Bu çiçek dairesi de cemal isminin perdelendiği yani sergilendiği bir dairedir.

Bunun gibi kâinatta ve mevcudatta her ismin kendisini izhar edip gösterdiği daireler ve nurani perdeler vardır. Yoksa "*yetmiş bin perde*" tabiri; Allah bir mekânda bulunuyor da, bu mekâna ulaşmak için yetmiş bin perdeyi ve kapıyı aşip ona ulaşmak anlamında değildir.

"*Nurani perde*" lafzında şöyle latif bir nükte var, o da şudur: Her bir perde bir ismin manasını sergilediği için, bir nevi bu perdeler Allah'ın isim ve sıfatları hakkında bizi aydınlatıyorlar, bize nuraniyet bahşediyorlar. Bize tiyatro perdesi gibi lezzet

veriyorlar. İnsan tefekkür ve maneviyat olarak bu perdeleri okudukça geçer ve tefekkürü ve maneviyatı külliyet kazanır.

Allah'ın her şeye yakın olması; isim ve sıfatlar ciheti iledir, yoksa zat ve mekân olarak değildir. Güneş ışığı ile nasıl göz bebeğimize kadar giriyor, ışığı noktasında nüfuz etmediği yer yoktur; ama zatından bir pırıltı gözümüze gelse gözümüzü patlatır. Aynı şekilde Allah da kâinata ve mevcudata isim ve sıfatları ile yakındır ve her şeye nüfuz ediyor, yoksa zatı itibari ile yakınlık söz konusu değildir.

Kâinat bütün haşmeti ve görkemi ile Allah'a mizan ve mihenk olamayacak adi bir sanattır. Yani kâinatın umumunda görünen cemal ve kemaller; Allah'ın sonsuz cemal ve kemal deryasından bir damla, bir sızıntı mesabesindedir. Bu yüzden kâinat sanatının arkasında Allah'ı bütün kemali ve cemali ile gördüm diyemeyiz. Kâinat ve ondaki cemal ve kemal sızıntıları sadece bir işaret, bir levha, bir tadımlıktır. İnsan sanatında tam manası ile görünebilir; ama kâinat bütün haşmetine rağmen Allah'ı göstermede mikyas ve mihenk olamaz, olsa olsa zayıf bir emare, e adi bir işaretçi olabilir. Üstat Hazretleri bu inceliğe şu şekilde işaret ediyor:

"Ve keza, delâlet etmek tazammun etmeyi iktiza etmez. Meselâ, kabarcıktaki güneşin cilvesi güneşin vücuduna delâlet eder, fakat güneşi tazammun edemez, yani içine alamaz."

"Ve keza, bir şeyi bir şeyle tavsif edenin o şeyle muttasıf olması lâzım gelmez. Meselâ, şeffaf bir zerre, şemsi tavsif eder, fakat şems olamaz. Balarısı Sâni-i Hakîmi vasıflandırır, amma Sâni olamaz."(2)

Dipnotlar:

(1) bk. et-Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, VI/148; el-Asbahânî, el-Azamet, II/671, 681; Ebû Ya'lâ, el-Müsned II/212; ed-Deylemî, el-Müsned, II/221.

(2) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Katre'nin Zeyli](#).